

SHRNUTÍ ZÁKLADŮ PLETAŘSKÉ TECHNOLOGIE- 1. část

(pro zaměření Textilní a oděvní návrhářství povinné, pro zaměření Textilní technologie a vzorování volitelné)

OBSAH

Přednáška 1. : Základy pletařské technologie, textilní materiál a jeho příprava
Základy pletené struktury. Princip a mechanismy zátěžného pletení.

Přednáška 2. : Základní principy vzorování

Návaznost předmětů :

Technologie 1, Vazby a vzorování pletenin, Vzorování textilií, Textilní dílna (Ateliér)

OBSAH

1. Úvod do technologie
  - 1.1 Postavení návrháře v cyklu výroby
  - 1.2. Textilní materiál pro pletení
  - 1.3. Příprava pro pletení
  - 1.4. Základy struktury
2. Princip pletení. Pletařské stroje a mechanismy
3. Technologie zátažného pletení
  - 3.1. Přivádění nití
  - 3.2. Tvorba pleteniny na ZPS, postup vytváření řádku pleteniny
  - 3.3. Odtah pleteniny
4. Principy vzorování na zátažných pletacích strojích
  - 4.1. Vzorování kombinací řádků
  - 4.2. Vzorování volbou jehel
  - 4.3. Vzorování dalšími technologickými možnostmi ZPS

Seznam zkratk a symbolů k technologické části

OS – osnovní stroj

PS – pletací stroj

ZP – zátažné pletení

OP – osnovní pletení

PPS – plochý pletací stroj

OPS – okrouhlý pletací stroj

VPS – velkopřůměrový pletací stroj

MPS – malopřůměrový pletací stroj

t – jehelní rozteč

“E – anglický palec

f – součinitel tření

α – úhel opásání

ř. ú. – řídicí ústrojí

p. ú. – programové ústrojí

KP – kladeční přístroj

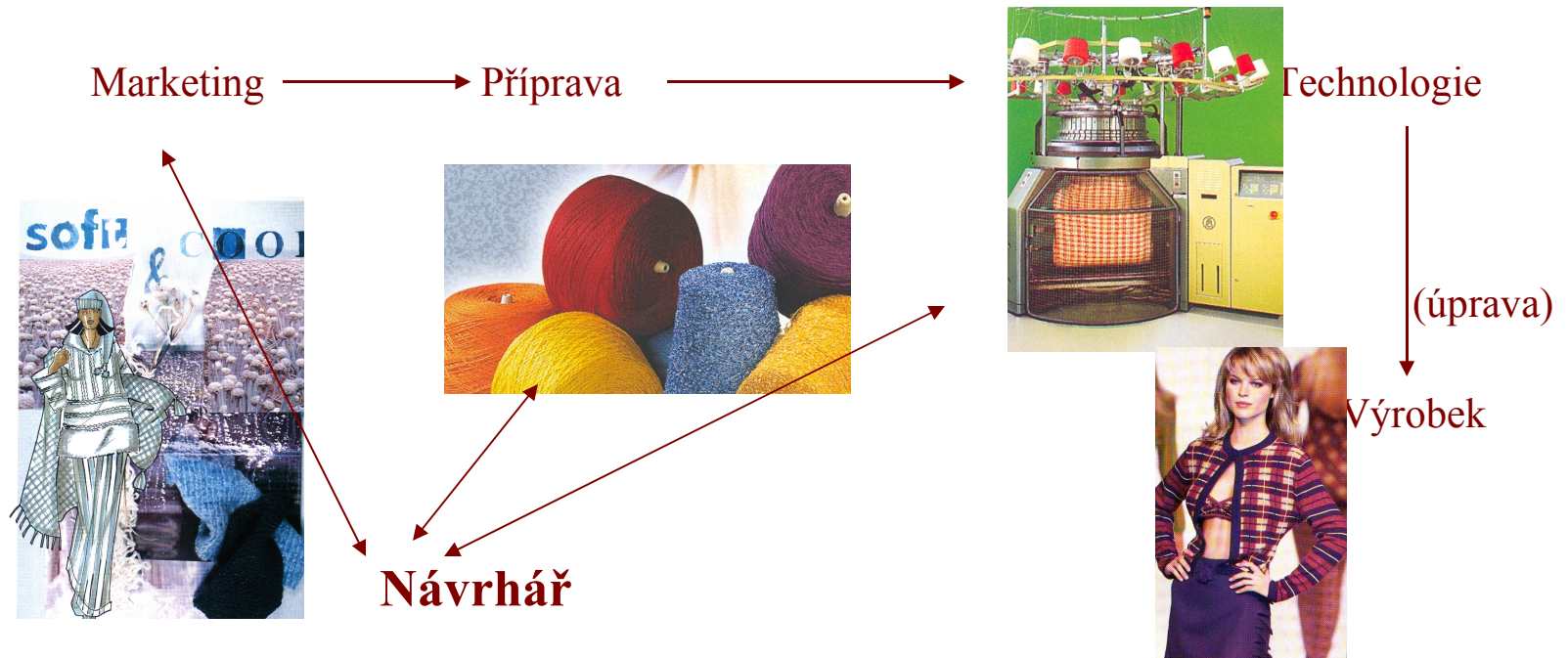
KJ – kladeční jehla

1. ÚVOD DO TECHNOLOGIE pletářství

Materiál, sortiment, příprava pro technologii, základy struktury pleteniny

ZÁKLADY pro potřeby textilního a oděvního návrháře

1.1. Postavení návrháře k jednotlivým oblastem výroby

1.2. TEXTILNÍ MATERIÁL PRO PLETENÍ – volba materiálu

Výrobek - požadavky (estetické, technologické, vlastnosti) - ukázka

- surovina
- konstrukce

efektní příze
plastický nebo barevný efekt

- vlastnosti
jemnost - T_t [tex], počet zákrutů,
zpracovatelské vlastnosti

průměr nitě ↔ jemnost nitě ↔ jemnost stroje

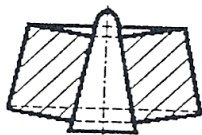
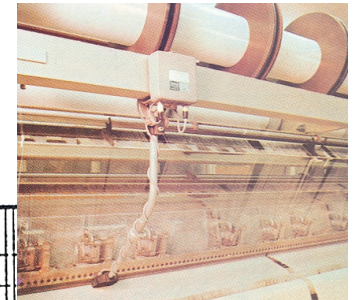
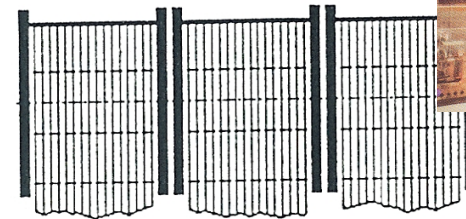
1. 3. PŘÍPRAVA MATERIÁLU PRO PLETENÍ

Ovlivňuje kvalitu výsledné pleteniny a spolehlivost pletacího procesu.

Cíl: - optimální kvalita

- optimální tahová síla

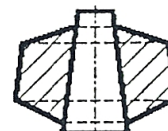
- vhodný tvar a hmotnost nit'ového tělesa

a

b

c

Konečné operace přípravy:

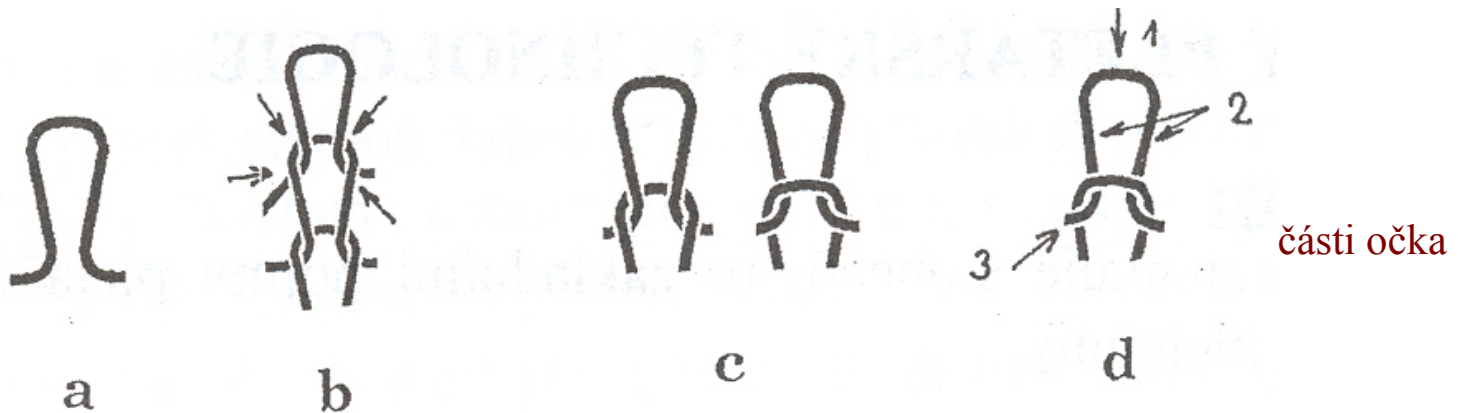
- soukání

- snování

1.4. ZÁKLADY STRUKTURY, TYPY PLETENIN, ZÁPIS VAZEB, VLASTNOSTI

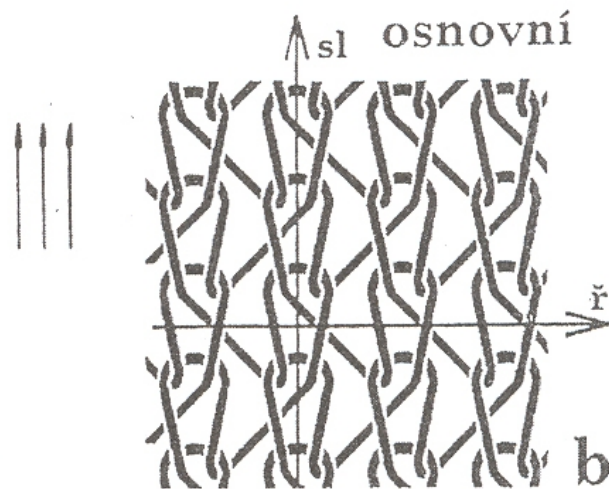
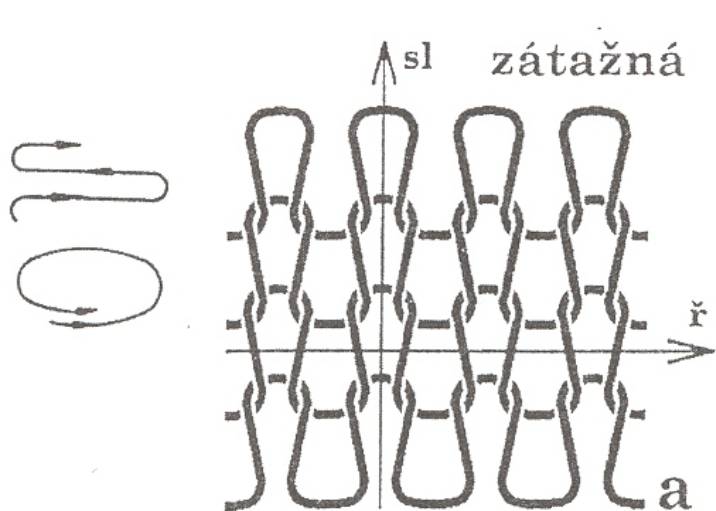
Definice pleteniny- plošný textilní útvar, vzniklý prostorovým provázáním nitě nebo soustavy nití

Struktura – vnitřní uspořádání nitě => **VAZBA** pleteniny

Provázání nitě v pletenině

Princip zátěžné a osnovní pleteniny

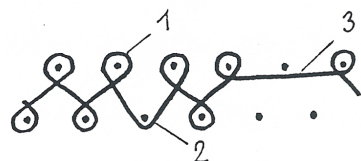
Záznam vazby pleteniny

Smyslem zápisu je : schopnost reprodukce vazby
evidence
komunikace

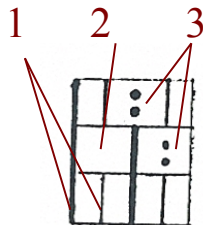
Patrona, vzornice, prokreslení vazby, PC systém

Patrona – přiřazování symbolů k jednotlivým vazebním prvkům,
technickým parametrům nebo technologickým postupům

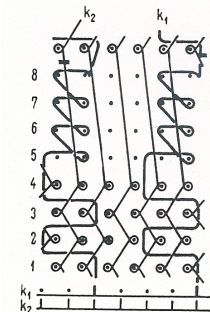
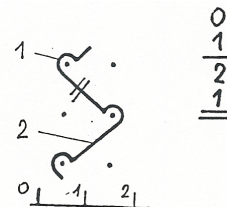
system „anglický“
1-očko, 2-chyt, 3-p.k.

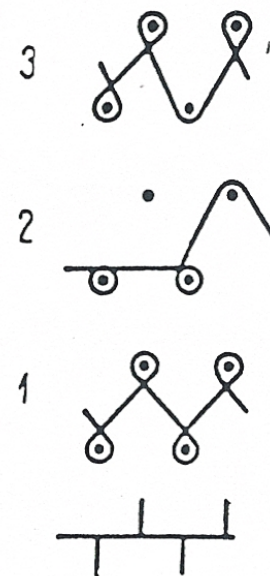
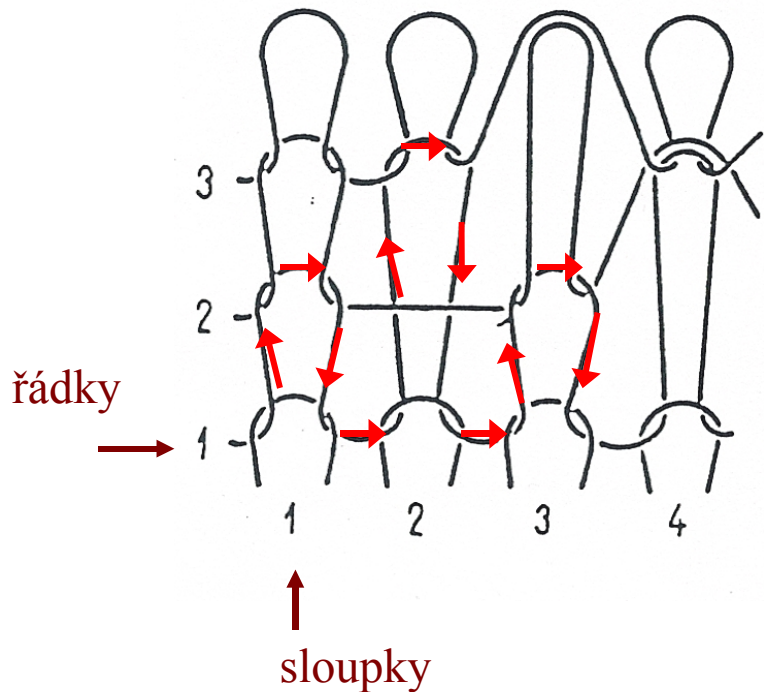
system Prusa
1-očko, 2-p.k., 3-chyt

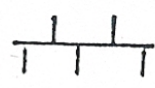
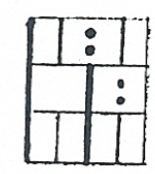
zápis osnovní pleteniny
1-očko, 2-spojovací klička

Příklad zápisu ZJ pleteniny různými způsoby:

3	V	O	.	O
2	V	-	V	.
1	V	O	V	O
	1	2	3	4

ZÁKLADNÍ TYPY PLETENIN

Podle principu pletení a orientace nitě v očku

ZJ – zátažná jednolícní vazba (obsahuje očka jen jedné orientace),

ZO – zátažná oboulícní vazba (obsahuje sloupky lícních a rubních oček),

ZR – zátažná obourubní vazba (obsahuje sloupky s lícními i rubními očky),

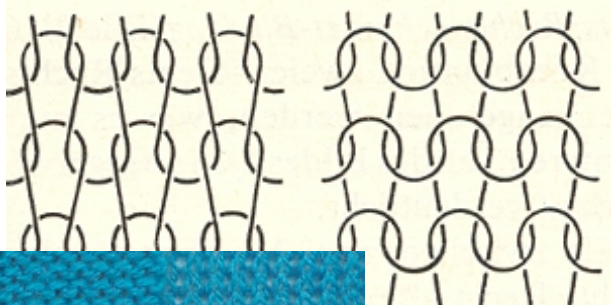
ZI – zátažná interloková vazba (vznikne propojením dvou řádků ZO vazby),

OJ – osnovní jednolícní vazba (obsahuje očka jen jedné orientace),

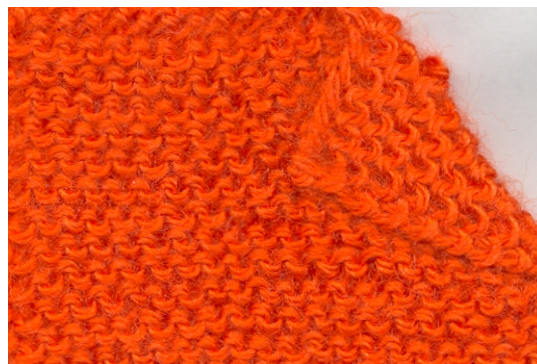
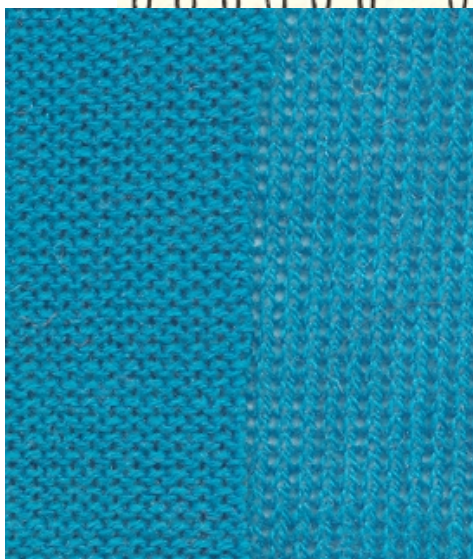
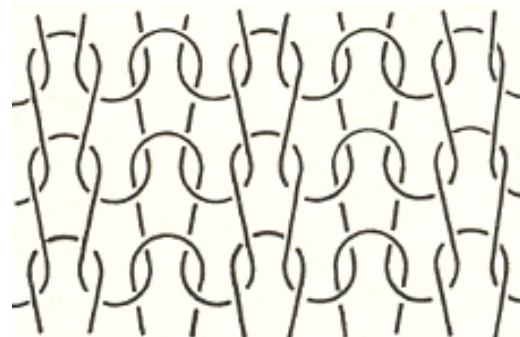
OO – osnovní oboulícní (obsahuje sloupky lícních a rubních oček).

CHARAKTER PLETENINY PODLE ORIENTACE OČKA V ŘÁDKU A SLOUPKU

ZJ z líce a rubu

ZO

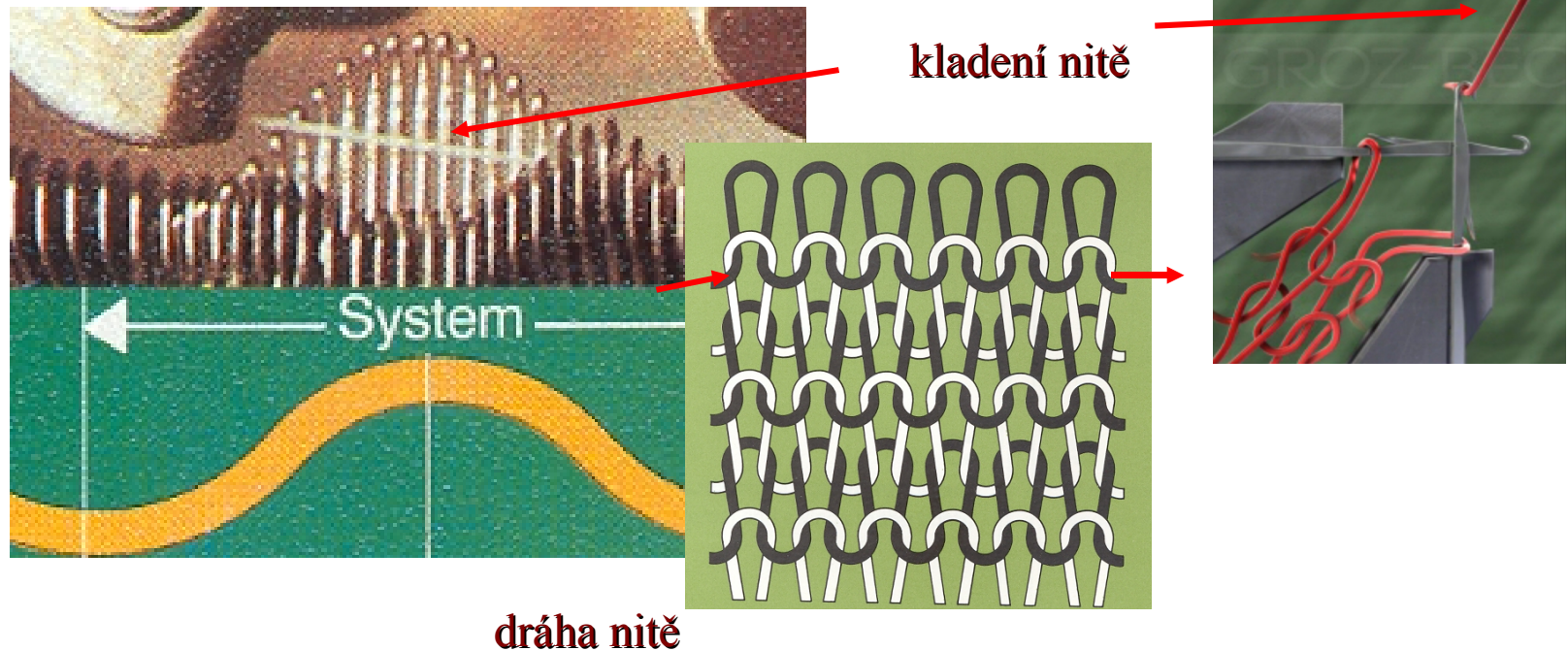

ZR

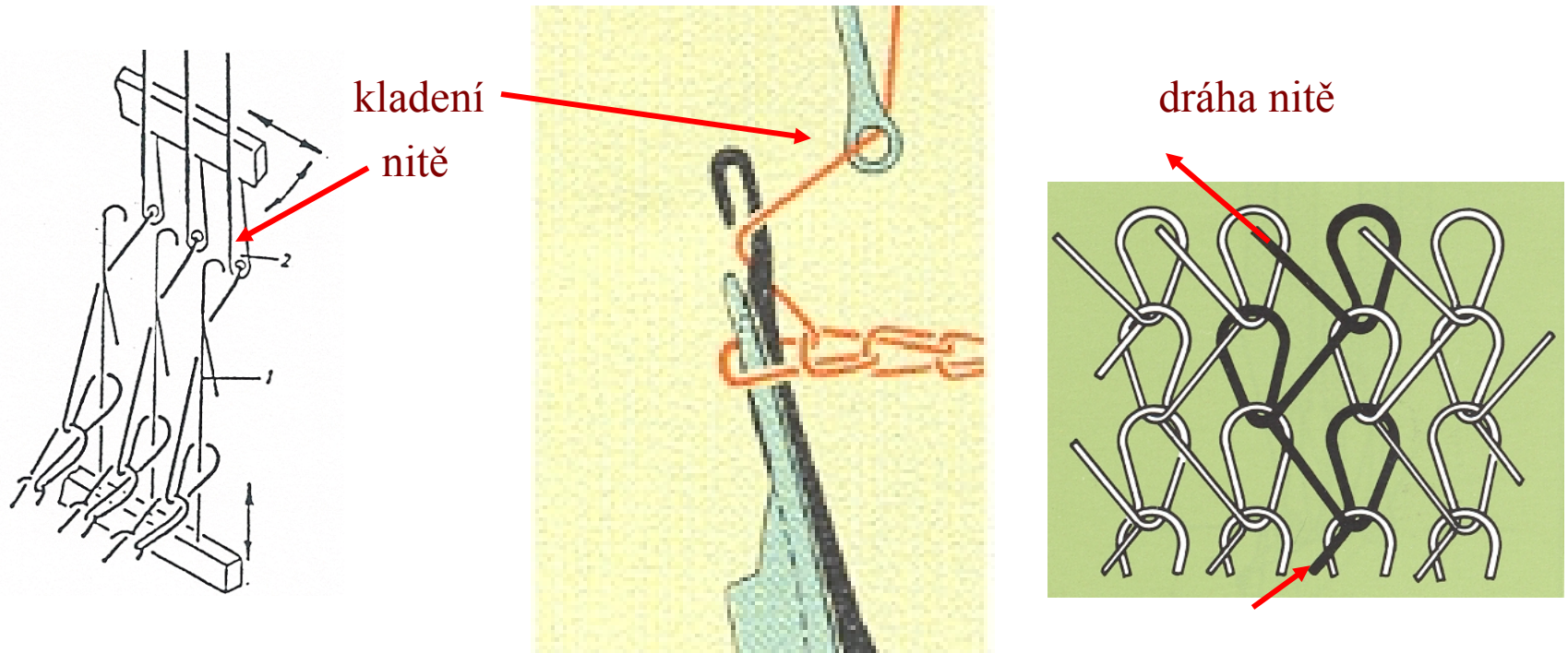
2. PRINCIP PLETENÍ, PLETAŘSKÉ STROJE A MECHANIZMY

Princip zátažného pletení – řádek oček vzniká postupně, jehly se pohybují ve vlně prostřednictvím zámkové dráhy (PS)

Princip osnovního pletení

Princip osnovního pletení – celý řádek vzniká najednou při současném pohybu všech jehel

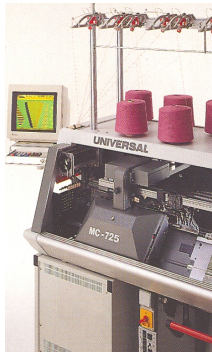
Rozdělení pletářských strojů

Rozdělení z více hledisek

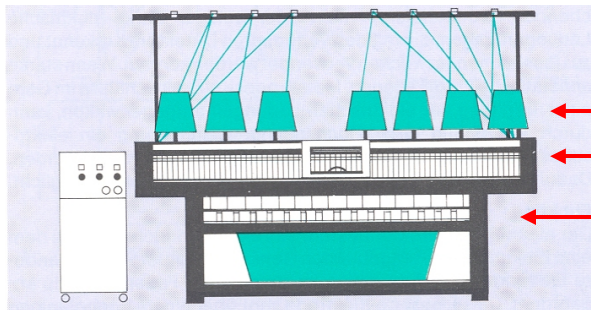
- A. **Podle principu pletení** : 1. Zátěžné stroje
2. Osnovní stroje
- B. Podle realizace pohybu pletářské jehly : 1. Pletací stroje (s individuálním pohybem jehly)
2. Stávky (se současným pohybem jehel)
- C. **Podle tvaru jehelního lůžka** : 1. Ploché
2. Okrouhlé
- D. **Podle počtu jehelních lůžek** : 1. Jednolůžkové
2. Dvoulůžkové (z hlediska vazby je významné vzájemné postavení lůžek)

V uvedeném dělení nejsou zahrnuta další hlediska jako např.: typ pletářské jehly, konstrukční varianty jehelních lůžek apod.

3. TECHNOLOGIE ZÁTAŽNÉHO PLETENÍ

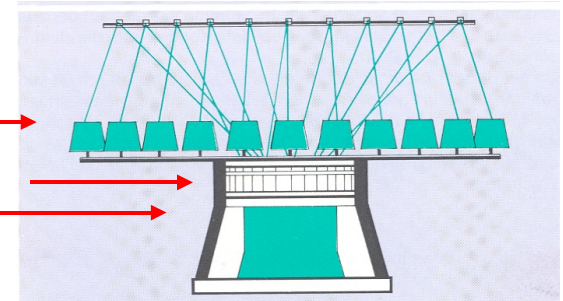
Konstrukce
zátažných
pletacích strojů

← Přívádění nití

← Pracovní mechanismy

← Odtah pleteniny

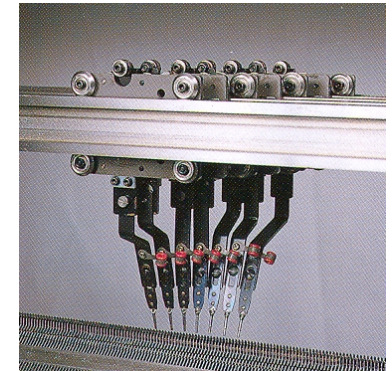

Základní charakteristiky a parametry ZP strojů

Základní parametry z pohledu návrháře

- počet vodičů
- vzorovací systém
- počet pracovních systémů
- počet a postavení jehelních lůžek aj.

vodiče

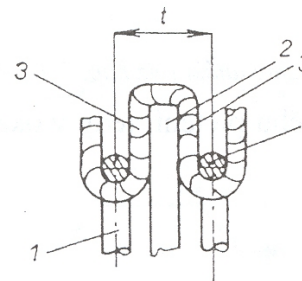

2 zámkové systémy

jemnost stroje

– počet jehelních roztečí na jednotku délky

- t – jehelní rozteč
- 1 – jehla
- 2 – žebro odhozové hrany
- 3 – nit

jemnost stroje ↔ hustota pleteniny

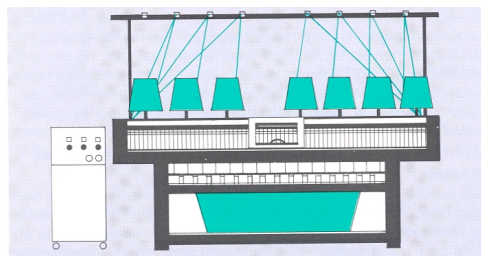

3.1 PŘIVÁDĚNÍ NITÍ

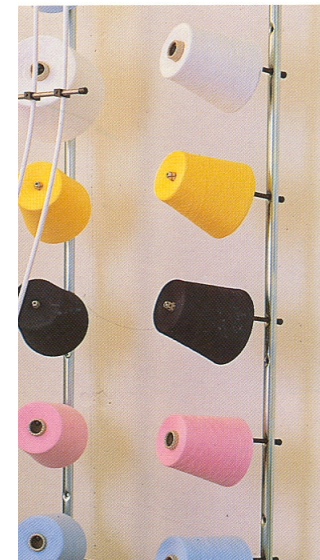
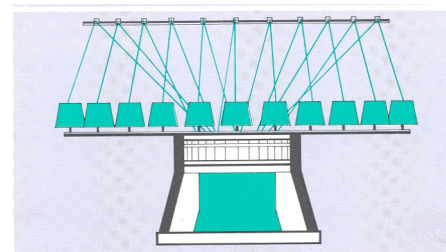
Vytváření vstupních technologických podmínek pro pletení, ovlivňování zpracovatelnosti nití i kvality výsledné pleteniny.

Funkce ústrojí:

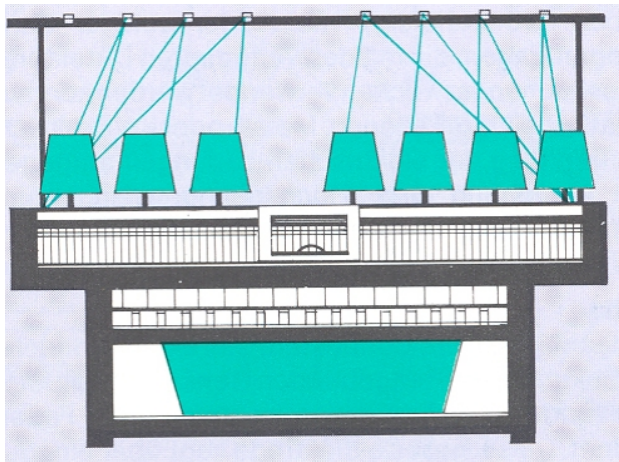
- uložení cívek nebo osnovních váľů a vytvoření zásoby materiálu
- vedení nitě pletařským strojem k pracovnímu ústrojí
- vytvoření a regulace tahové síly v niti
- kontrola nitě

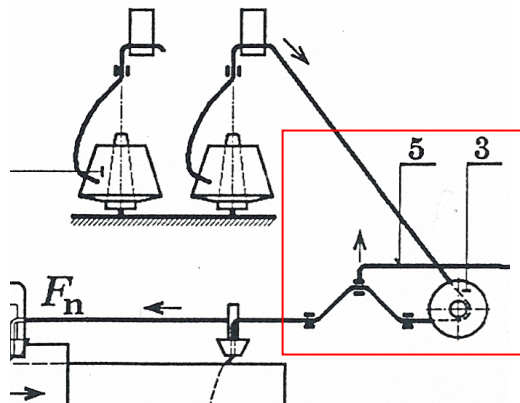
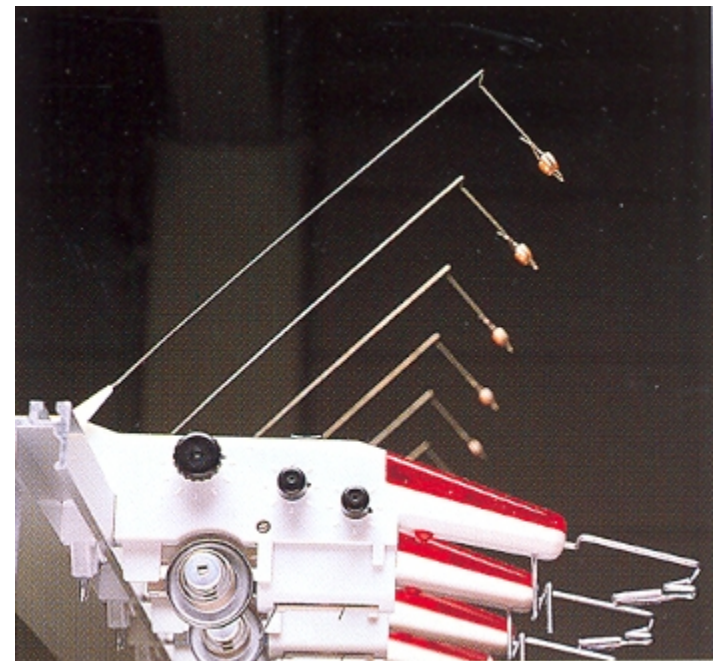
← cívečnice →

Vedení nitě plochým pletacím strojem k pracovnímu ústrojí

CÍVKA
PRACOVNÍ ÚSTROJÍ
PLETENINA

1-cívka, 3- brzdíčka, 5-nit'

Vyrovňávání volné délky nitě po odvinu z cívky
a napínání nitě brzdíčkou

3.2 PRACOVNÍ MECHANIZMY

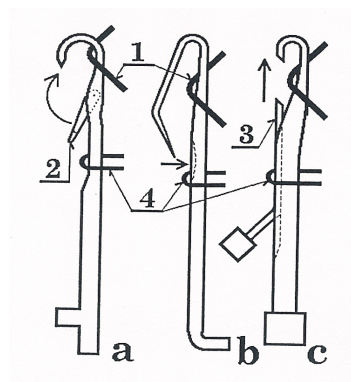
ZÁKLADNÍ FUNKCE PLETAŘSKÝCH STROJŮ – obecně

Pracovní a programové ústrojí na pletařských strojích se bezprostředně podílí na vytváření řádku pleteniny.

Základní funkce pletařských strojů

naklazení nitě do jehel, vytvoření nového řádku a jeho přidání k předchozímu.

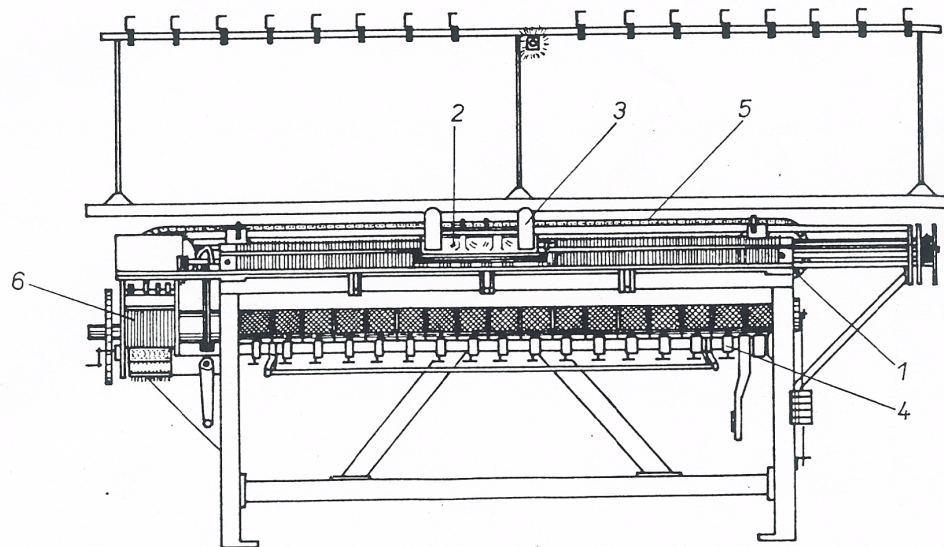
Jednotlivé fáze tvorby řádku vychází z typu pletařské jehly.

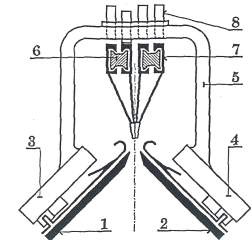
pletařská jehla jazýčková (a), háčková (b) a dvoudílná (c)

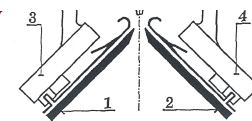
Základní mechanismy plochého pletacího stroje

**kladení
nitě**

**fáze tvorby
očka**

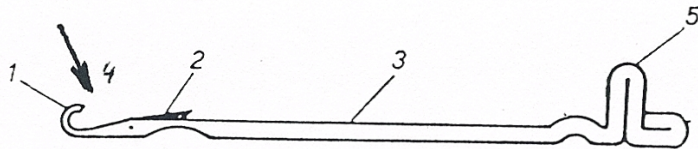

odtah

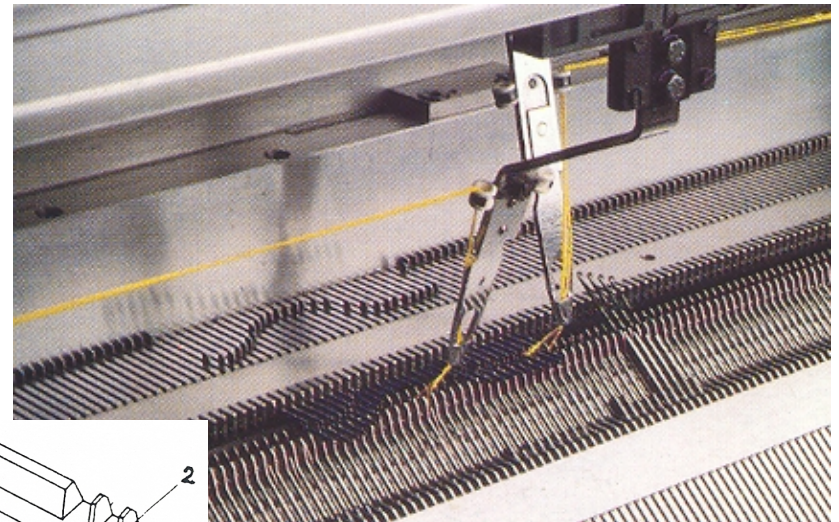
Schéma běžného typu PPS s motorovým pohonem a mechanickým řídicím ústrojím, kde 1 – jehelní lůžko, 2 – saně, 3 – oblouky saní, 4 – odtah, 5 – řetězový pohon, 6 – řídicí ústrojí.

Jehelní lůžko, jehly

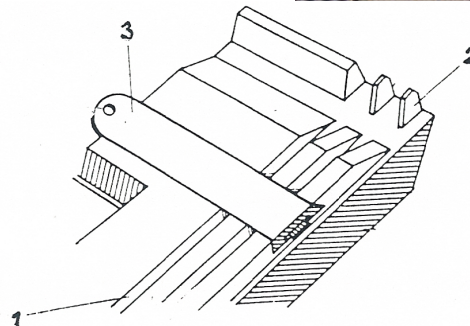
Části jazýčkové jehly

1 – háček, 2 – jazýček, 3 – stvol,
4 – hlava, 5 – kolénko

Detail jehelního lůžka

1 – jehelní drážka, 2 – odhozová
hrana, 3 – jehelní uzávěr

Jemnost stroje

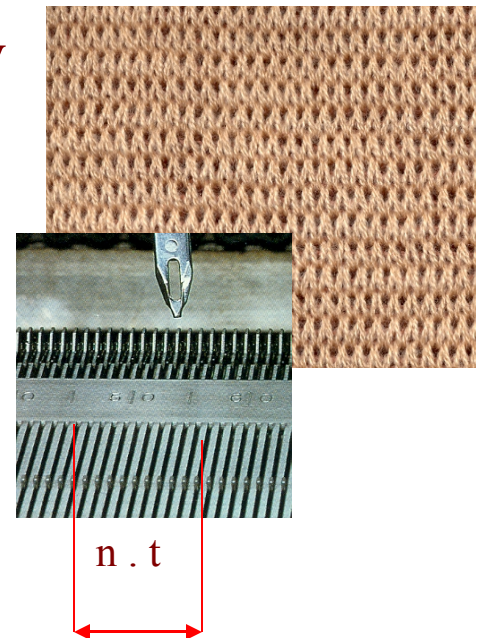
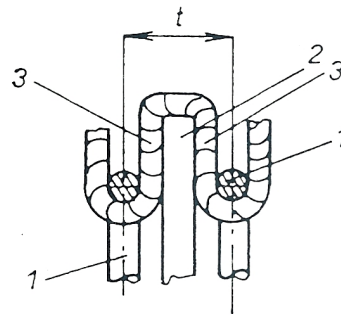
J.s. – počet jehelních roztečí na jednotku délky
jemnost stroje $\longleftrightarrow$ jemnost nitě

t – jehelní rozteč

1 – jehla

2 – žebro odhozové hrany

3 – nit

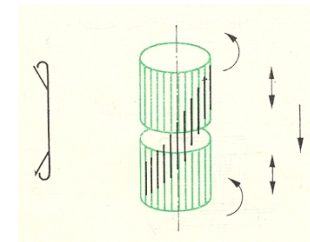
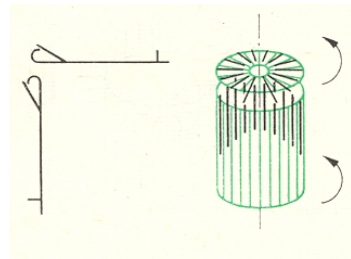
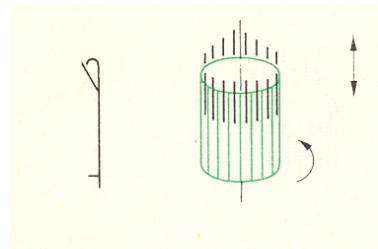
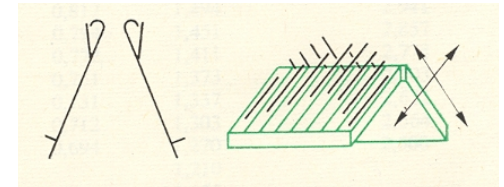
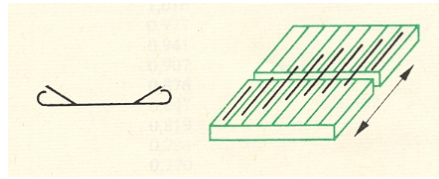
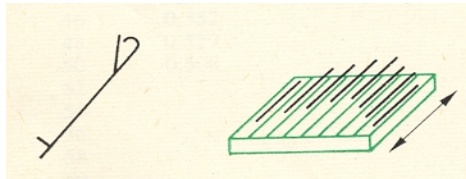
ČÍSLOVÁNÍ STROJŮ

- anglické (počet t na 1 anglický palec, 1" E = 25,4 mm)
- francouzské (počet t na 1 francouzský palec, 1" f = 27,78 mm)
- metrické (udává rozteč v mm)

Počet a postavení jehelních lůžek

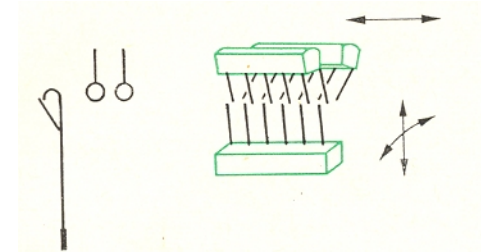
Základní varianty zátažných pletacích strojů

Ploché stroje

Okrouhlé stroje

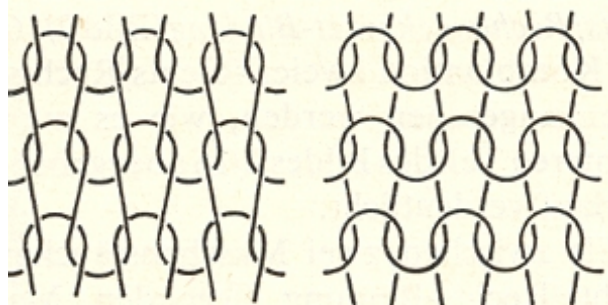
Základní varianta osnovního pletařského stroje -
jednolůžkový rašl

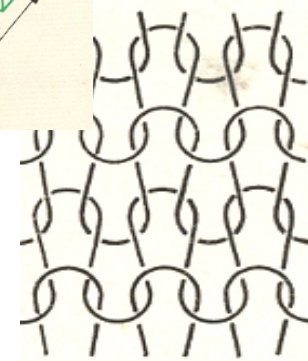
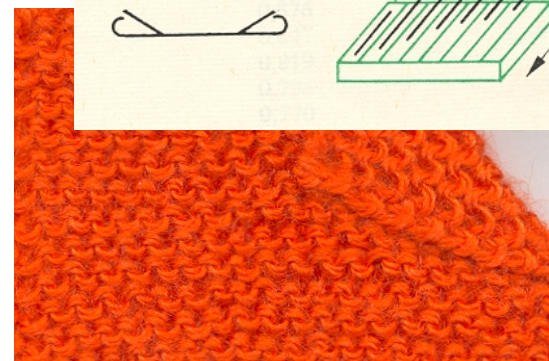
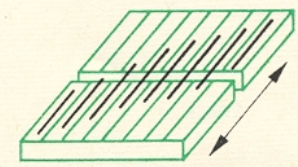
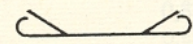
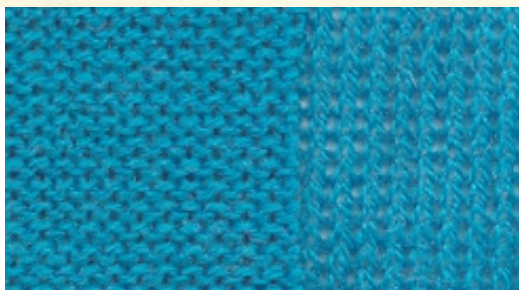
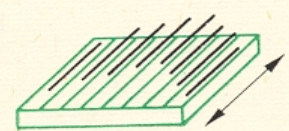
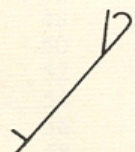
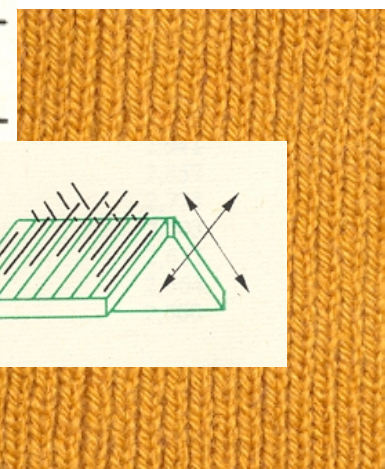
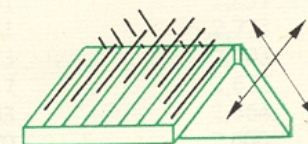
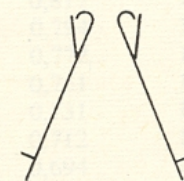
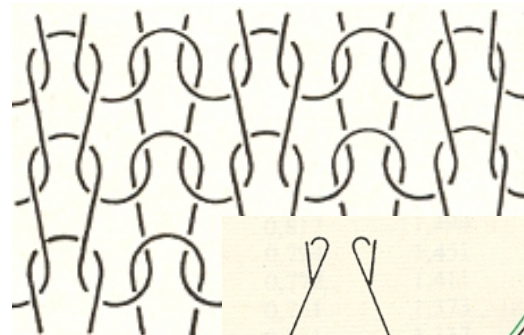

Konstrukce jehelního lůžka => základní vazba pleteniny

ZJ z líce a rubu

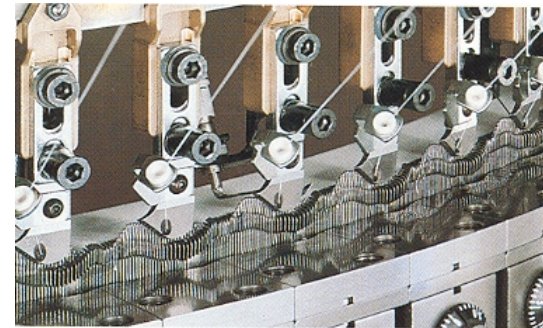
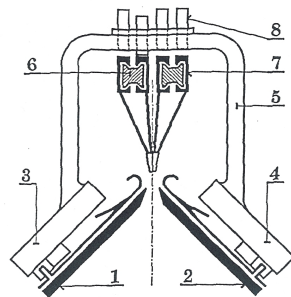
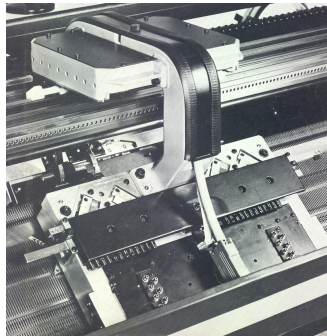

ZO

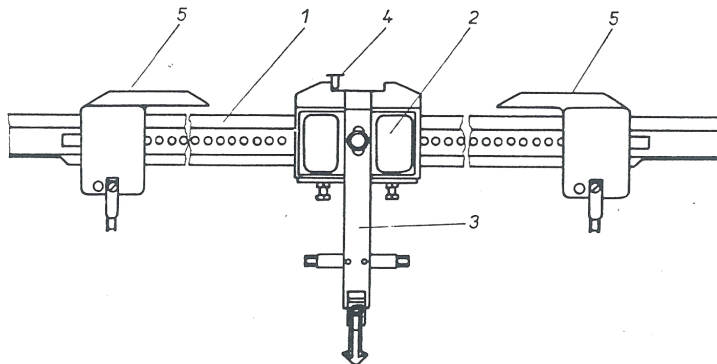
ZR

Kladení nitě

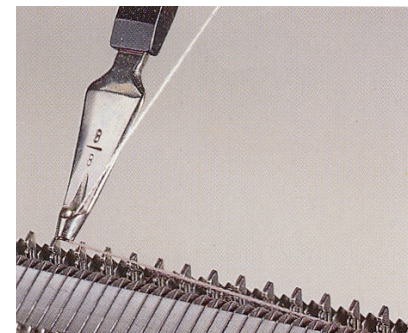

vodiče na OPS

ULOŽENÍ A VEDENÍ VODIČŮ

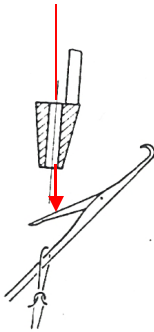

vodič na PPS

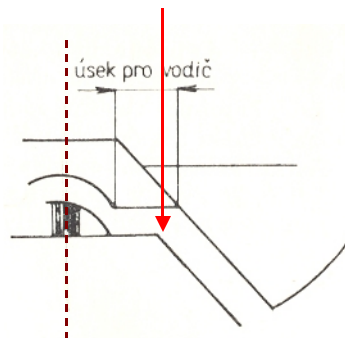
Podmínky kladení nitě

Priorita - seřízení vodiče

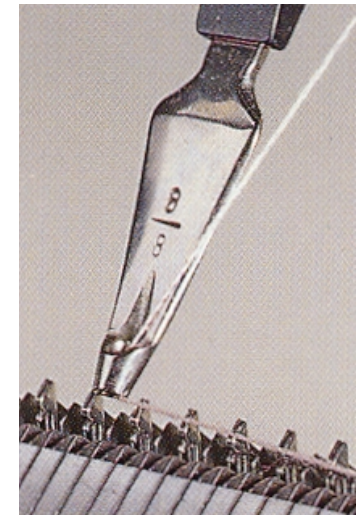

- kladení v definovaný okamžik
- do určitého místa

KLADENÍ

zpoždění za
osou zvedače

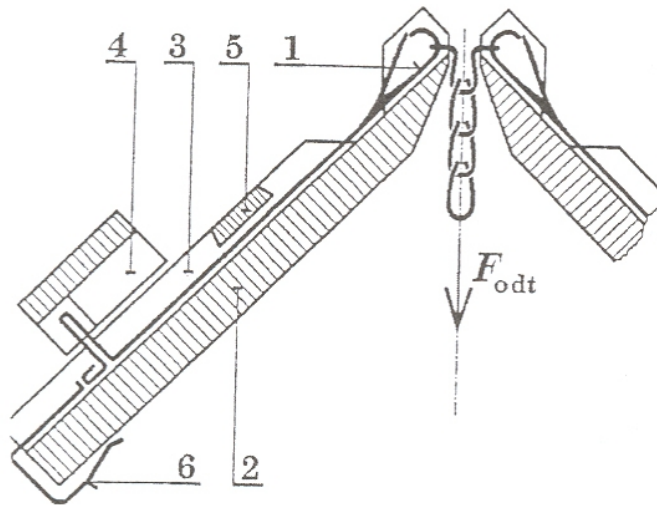

detail kladení nitě

Řez jehelním lůžkem PPS

FÁZE TVORBY OČKA

- Součinnosti 3 základních mechanismů :
jehelní lůžko – jehla – pracovní zámkový systém (JL – J – Z)
- Řádek pleteniny v jehlách

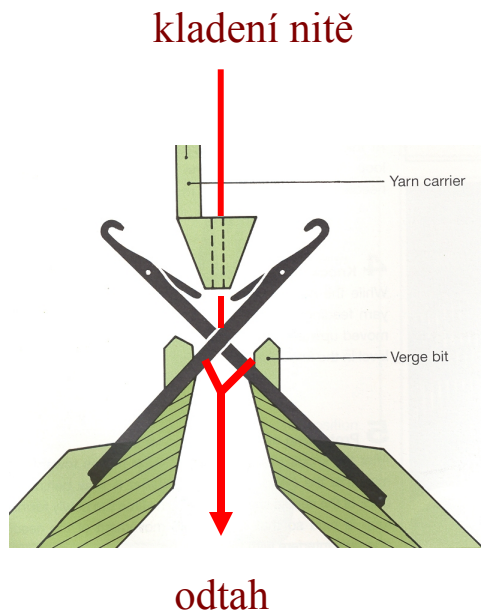

- 1 – jehla
- 2 – jehelní lůžko
- 3 – drážka jehelního lůžka
- 4 – zámky
- 5 – jehelní uzávěr
- 6 – pero

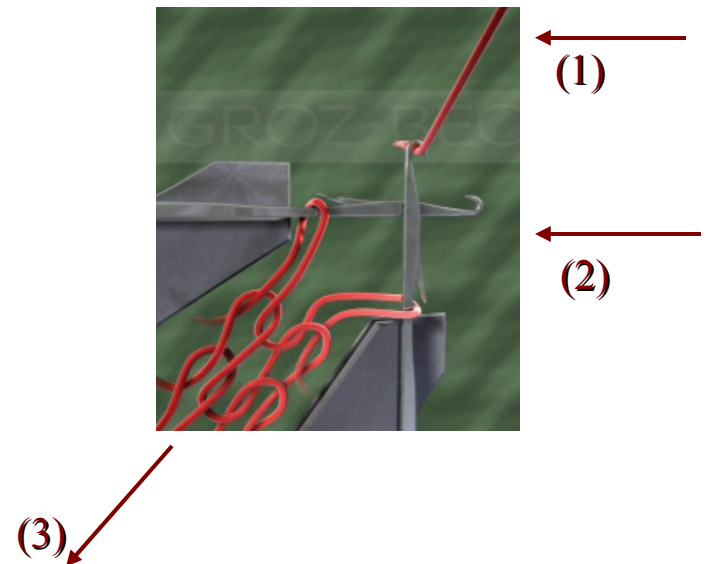

Podmínky vytvoření řádku pleteniny:

- **kladení nitě (1)**
- **fáze tvorby oka (2)**
(řádek oček v jehlách)
- **odtah (3)**

fáze tvorby řádku

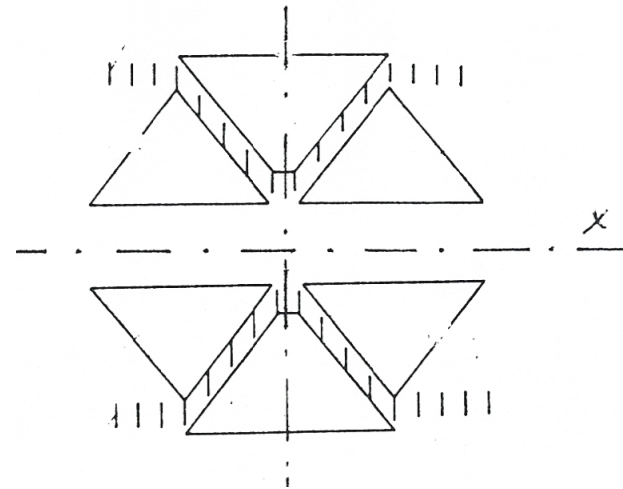
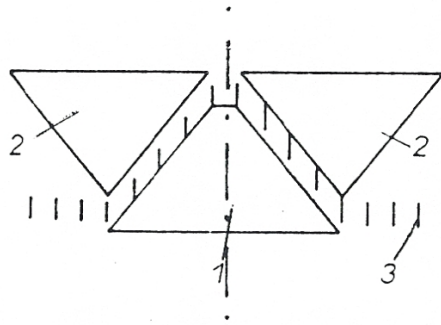

Pracovní systém – zámky PPS

Seskupení tvarovaných dílů, vytvářejících **zámkovou dráhu** pro vedení jehel. Základní sestava je tvořena **zvedačem, 2 stahovači a můstkem**.

Funkce zvedače a stahovače – vedení jehel zámkovou dráhou - zvedač vytvoří dráhu a tím volí vazební variantu, stahovač stahuje jehly do drážky jehelního lůžka a reguluje tak množství nitě v očku.

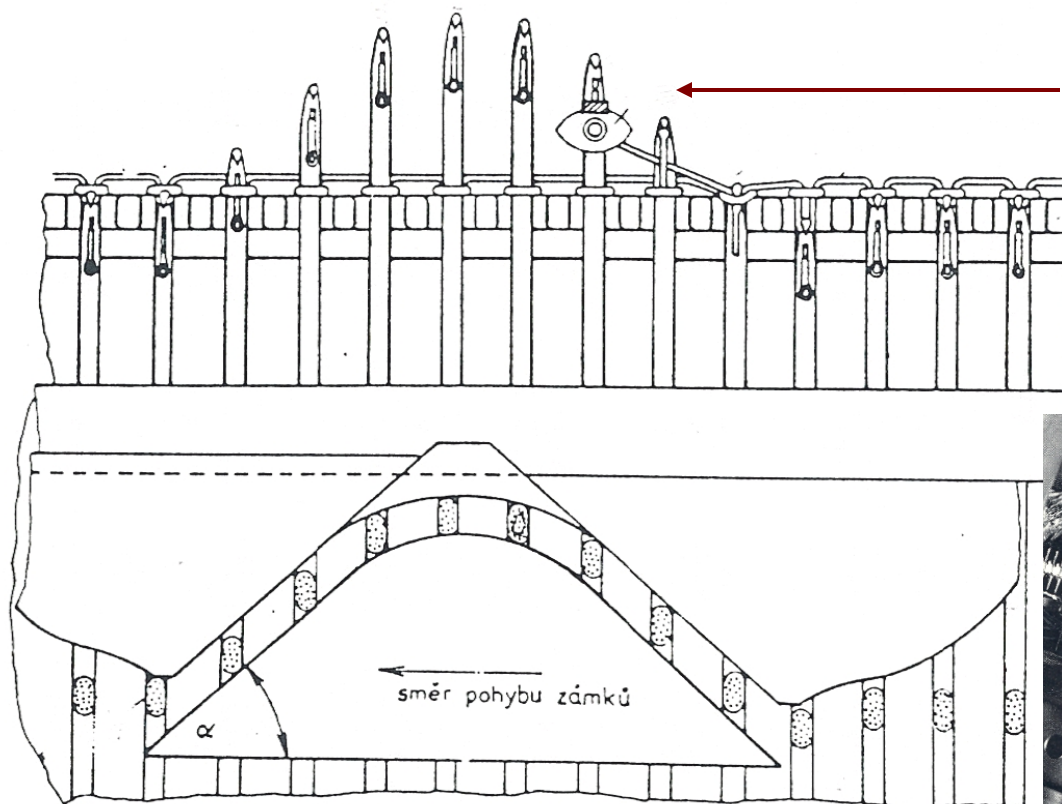
Jednolůžkový PPS

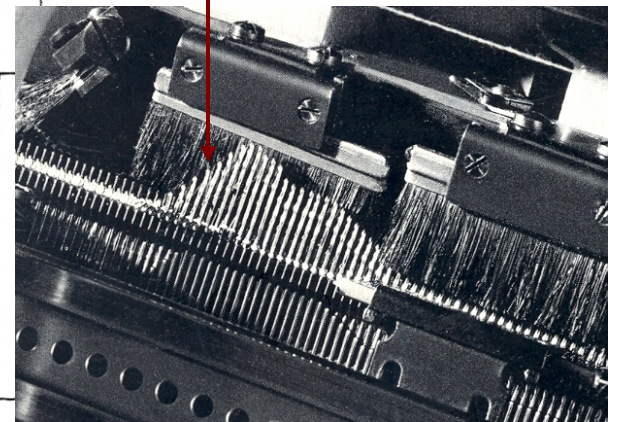
Dvoulůžkový PPS

Vedení jehel zámkovou dráhou prostřednictvím kolének, vytvoření vlny

Vedení jehel zámkovou drahou prostřednictvím kolének

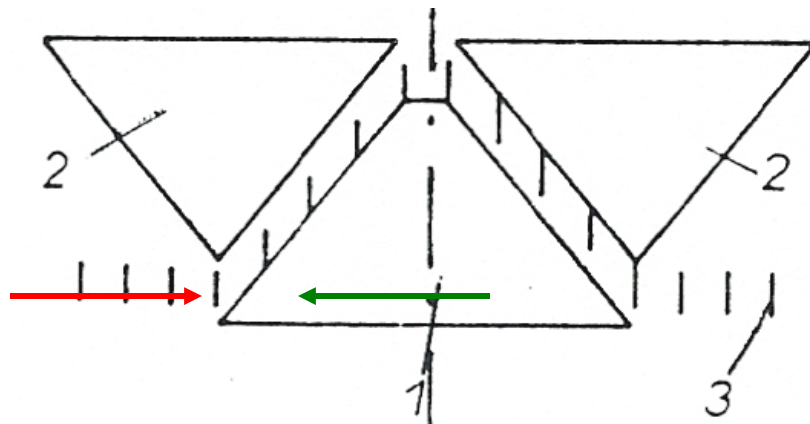
Postupný pohyb jehel
ve vytvořené vlně

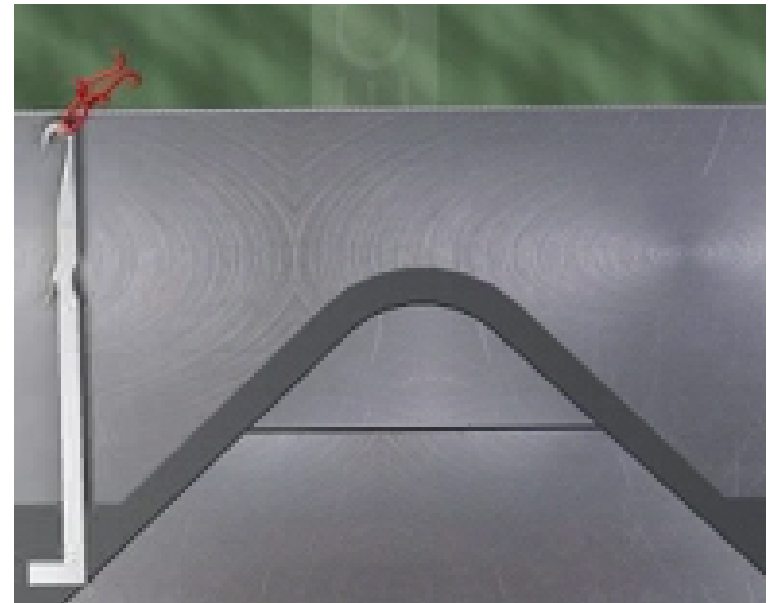
Pracovní systém – zámky PPS

Jednoduché zámky jednolůžkového PPS

1- zvedač, 2-stahovače, 3-jehly

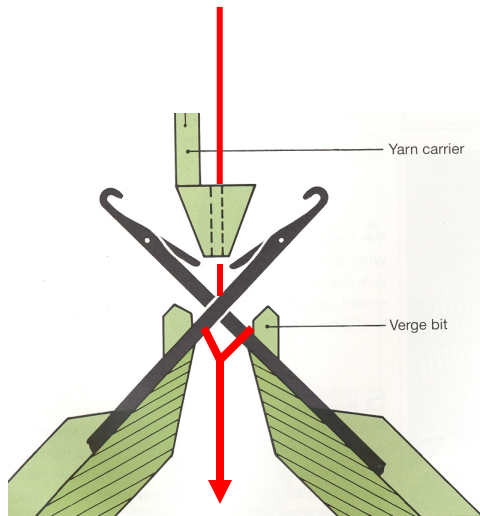
pohyb jehel
pohyb zámků

POSTUP VYTVÁŘENÍ ŘÁDKU PLETENINY

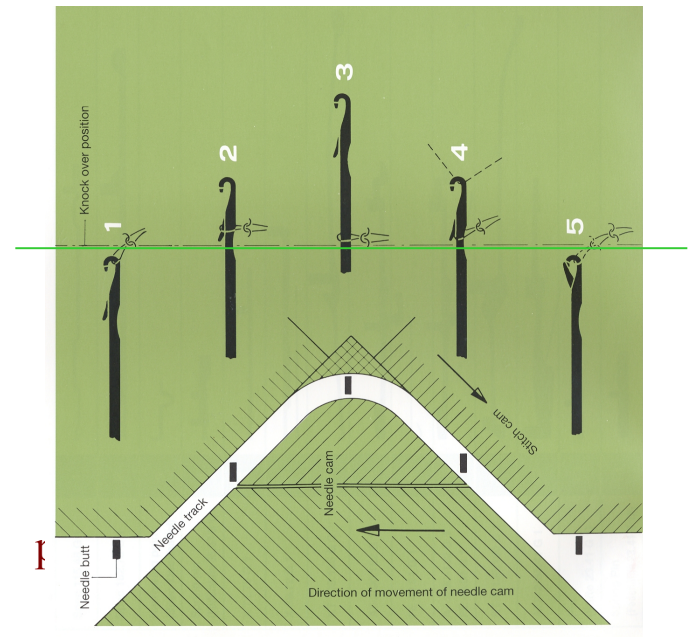
Podmínky vytvoření řádku pleteniny

kladení nitě

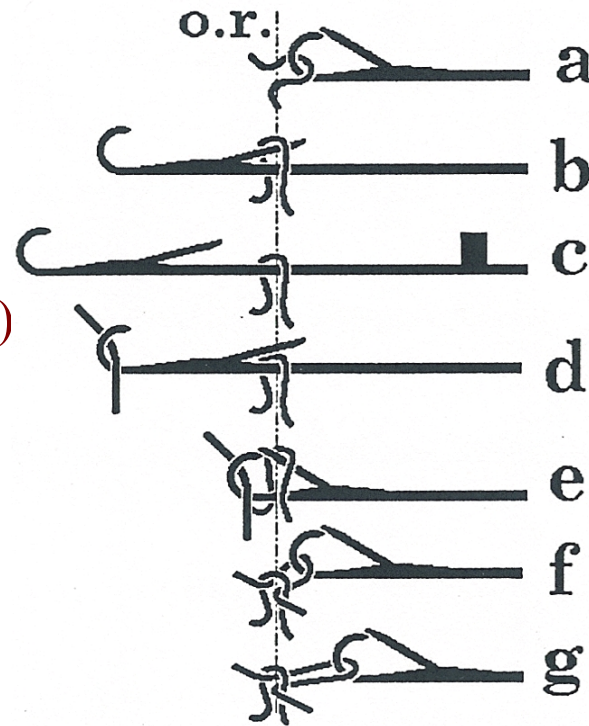
tvorba řádku

Fáze tvorby oka

Vypracování řádku na jazýčkové jehle

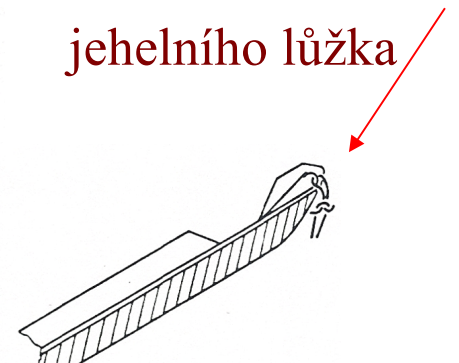
- a – základní poloha
- b – 1. chytová
- c – uzavírací
- d – 2. chytová (kladení)
- e – nanášení
- f – odhoz hrana/o.r.
- g – zatahování

pohyb zámků

odhozová

jehelního lůžka

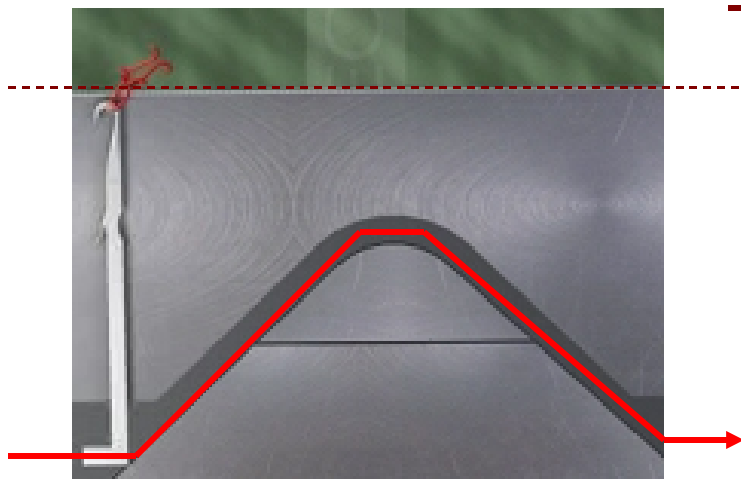
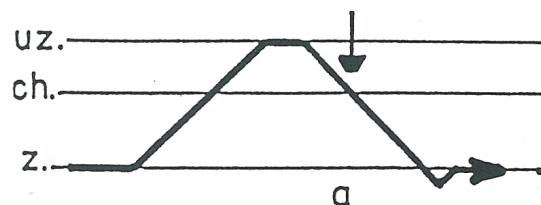

- animace tvorby řádku
(pohyb jehly zámkovou dráhou)

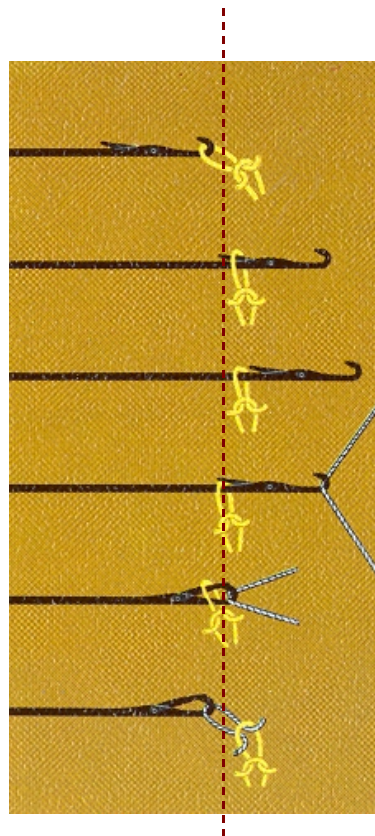

Vedení jehel zámkovou drahou prostřednictvím kolének

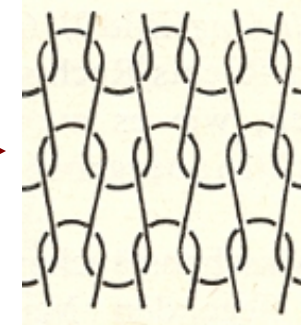
ZÁMKOVÁ DRÁHA

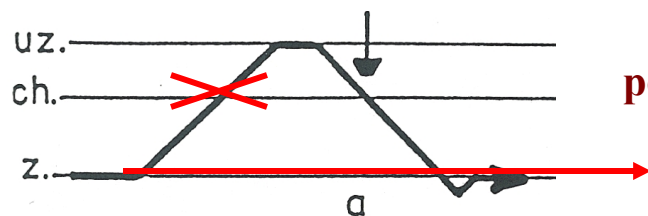
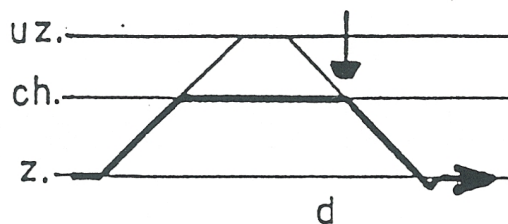
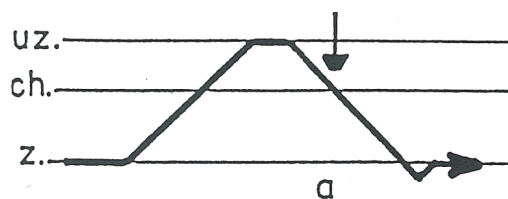
FÁZE TVORBY OČKA

VAZBA

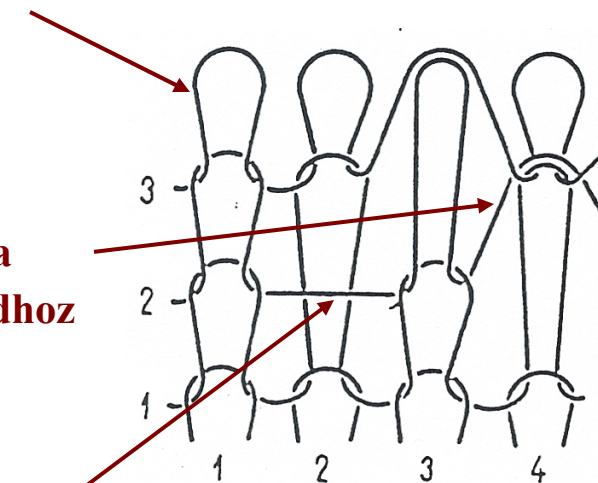
Zámkové dráhy pro jednotlivé vazební prvky

očko – jehla jde do uzavírací polohy

chyt – vynechaná poloha uzavírací nebo odhoz

podložená klička – jehla nepracuje

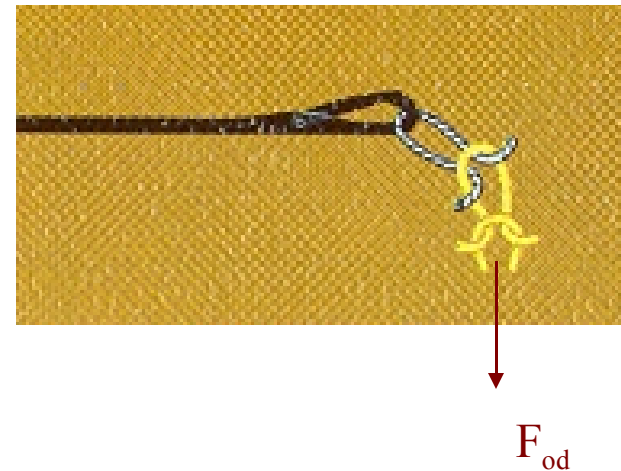

3.3. ODTAH PLETENINY

ODVÁDĚCÍ (ODTAHOVÉ) ÚSTROJÍ vytváří na PS technologické podmínky pro realizaci řádku pleteniny, ovlivňuje parametry struktury a stejnoměrnost pleteniny.

Funkce ústrojí:

- vytváření odtahové síly v jehlách
- odvádění pleteniny od pracovního ústrojí
- vytváření zásoby pleteniny

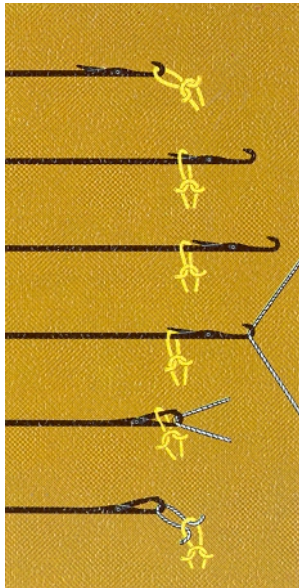

Při vytváření odtahu sledujeme :

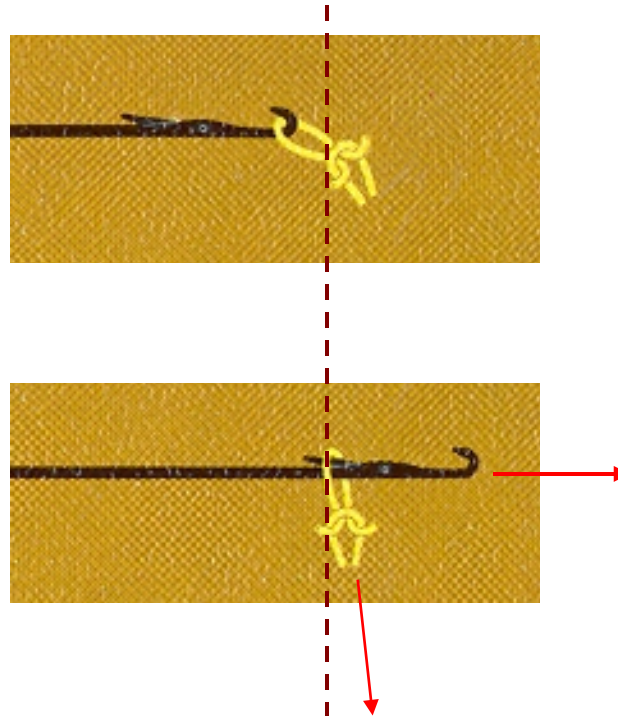
hodnotu odtahové síly, stejnoměrnost rozložení síly podél jehelního lůžka, nepřetržitost působení během pletení.

Úloha a vliv odtahu při tvorbě pleteniny

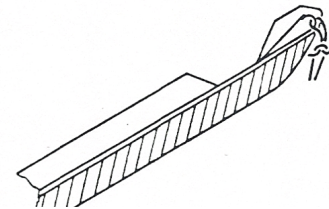
vypracování řádku

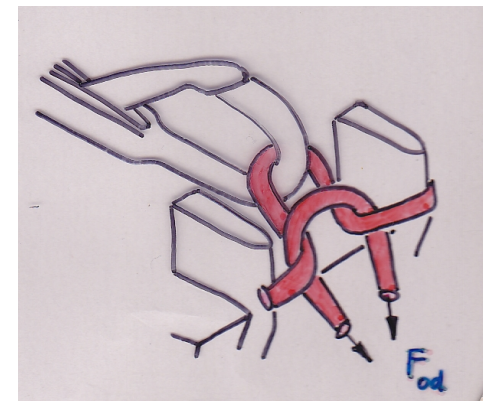
vliv odtahu

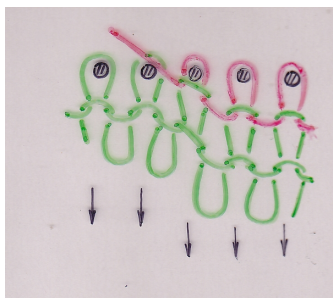
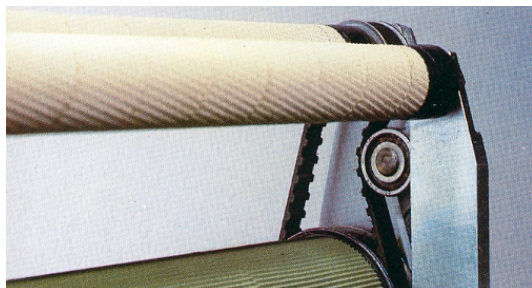
řez jehelním lůžkem

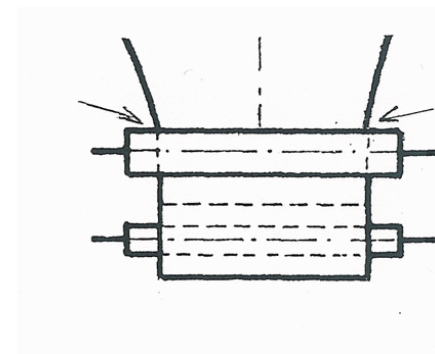
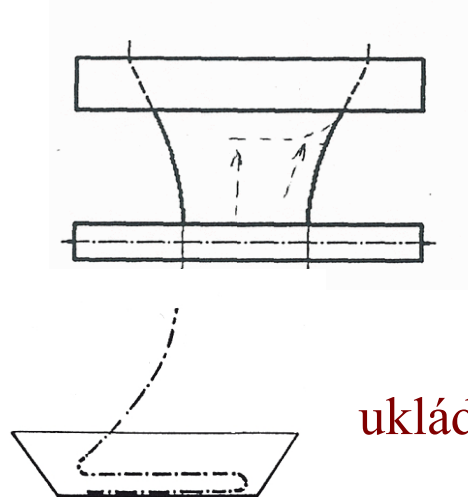
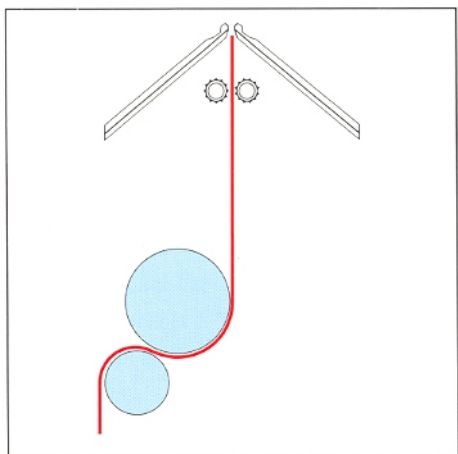
detail

Běžný mechanický odtah je složen ze soustavy válců – odtahových a přítlačných.

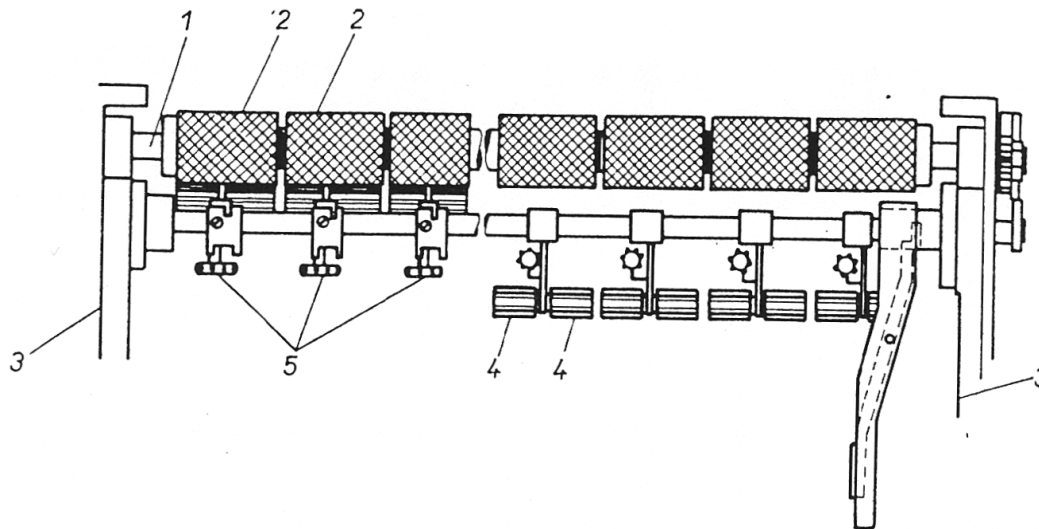
**Problémy deformace pleteniny
při odtahu PPS a VPS**

ukládání pleteniny pod strojem

Odtah na PPS

Dělený odtah zajišťuje stejnoměrné odtahování středových a krajních sloupků.

1 – hřídel, 2 – dílčí odtahové válečky, 3 – bočnice, 4 – přítlačné válečky,
5 – regulace přítlačení

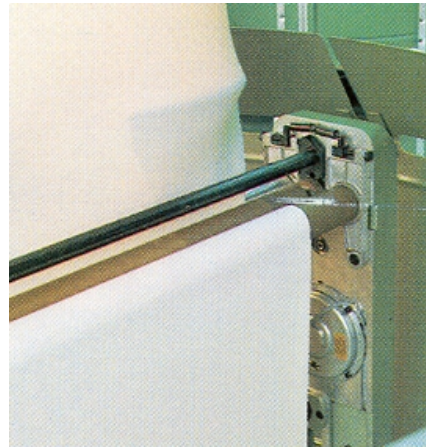
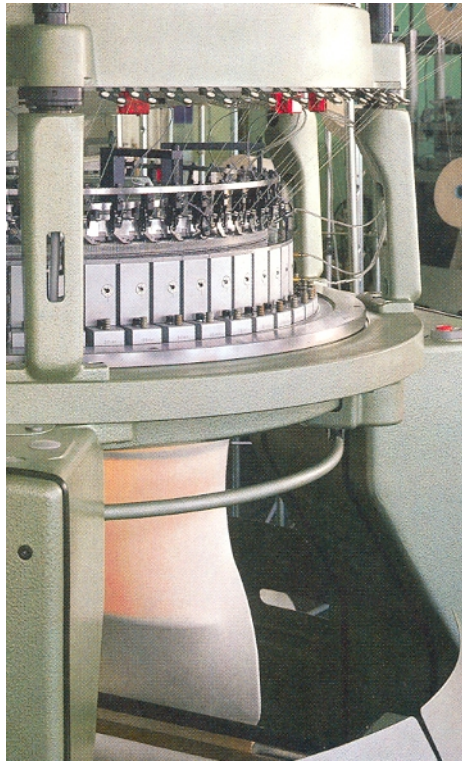

pletení a odtahování
dvou dílů současně

Odtah na OPS

Vedení pleteniny přes rozpínku, umístěnou nad odtahovými válci – odstranění zafixování deformace ve zlomu pleteniny